

A KOMMUNIKATÍV TESZTELÉS AZ IDEGEN NYELVI MÉRÉS ÉS ÉRTÉKELÉS RENDSZERÉBEN

Vígh Tibor

Szegedi Tudományegyetem, BTK, Neveléstudományi Doktori Iskola

Kulcsszavak: kommunikatív tesztek jóságmutatói, kompetencia- és performanciatesztek

Az idegen nyelvi mérés és értékelés elmélete a kommunikatív tesztelés fejlődési szakaszában, a kilencvenes években vált multidiszciplináris tudományággá, amely szoros kapcsolatban áll az alkalmazott nyelvészettel, a statisztikai módszerekkel támogatott mérésmetodikával és a pedagógiai értékeléssel. A nyelvpedagógiába tartozó kommunikatív tesztelés célja a nyelvhasználó kommunikatív kompetenciájának mérése és értékelése. E komplex képesség egy olyan többdimenziós, közvetlenül nem mérhető konstruktum, amelyben az egyes komponensek többé-kevésbé szoros összefüggésben, egymással kölcsönhatásban állnak. Az egyes részkompetenciák: a nyelvi, a szociolingvisztikai, a szövegalkotói és a stratégiai kompetencia mérése és értékelése a receptív és a produktív készségek szerint történik.

A kutatás célja egyrészt annak vizsgálata, hogy a kommunikatív tesztelés miként integrálódik a tesztelmélet egészébe, milyen fogalmakat, tesztelési módszereket alkalmaz; másrészt pedig, hogy a kommunikatív kompetenciát leíró nyelvtudásmodellek, a tesztek jóságmutatói, eltérő funkciói és típusai milyen kapcsolatban állnak egymással.

A kutatási kérdések megválaszolására számos és többnyelvű (angol, német és magyar) szakirodalmat dolgoztunk fel, és ezeket elsősorban a kommunikatív tesztek jóságmutatói és típusai alapján rendszereztük. A hazai és nemzetközi szakirodalom szintetizálása alapján megállapítható, hogy a kommunikatív tesztelés mára igen gazdag szakterületté vált, amely a pedagógiai értékelés sajátos jellegű önálló területe. A kommunikatív tesztelés a klasszikus tesztelméletre építve határozza meg a tesztek jóságmutatóit, funkcióit és típusait. A kommunikatív kompetencia jellegéből adódóan azonban a tesztelméletre vonatkozó mérésmetodikai fogalmakat, mérési és értékelési eljárásokat specifikus tartalmakkal tölti fel. Gazdagítja a klasszikus tesztelmélet jóságmutatóit, kiemeli a validitás fontosságát, és újabb típusait, aspektusait is meghatározza. Ezek közé tartozik az autentikusság, az interaktivitás és a teszt-hatások, amelyek bár statisztikai úton nem interpretálhatók, de rendkívül fontosak, és ezeknek a kritériumoknak a biztosítása a teszt érvényességének és megbízhatóságának az előfeltételeként fogható fel. A kommunikatív tesztek típusai közül kiemelendők a kompetencia- és performanciatesztek, és az ezekkel szorosan összefüggő közvetett és közvetlen tesztek, amelyek egy-egy skála két végpontját jelenítik meg, és a tesztalkalmazóknak a feladata, hogy ezeknek a teszteknek valamilyen egyensúlyát megtalálják.

A közoktatási rendszerben az idegen nyelvi mérés és értékelés területén jelentős fejlődés ment végbe a 2005-ben bevezetett érettségi vizsgával, amely követi a kommunikatív tesztelés alapelveit. Az érettségi egyik legfontosabb szakmai nyeresége az új értékelési rendszer, amely elvárja a vizsgáztató tanároktól, hogy ismerjék és tudják alkalmazni e tesztelési forma mérési és értékelési eljárásait.